

Ks. ARTUR MALINA

XIV Sympozjum Teologiczne „Kościół a Żydzi i judaizm” na temat *Ziemia Święta*

(Wydział Teologiczny Uniwersytetu Mikołaja Kopernika,
Toruń 6 XI 2003 r.)

Ziemia Święta to temat XIV Sympozjum Teologicznego „Kościół a Żydzi i Judaizm” zorganizowanego przez Komitet Episkopatu Polski do spraw Dialogu z Judaizmem oraz Zakład Dialogu Katolicko-Judaistycznego Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Organizatorem tegorocznej konferencji był również Zakład Teologii i Egzegezy Biblijnej Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, a gospodarzem Wyższe Seminarium Duchowne diecezji toruńskiej. W auli seminaryjnej zgromadzili się licznie przybyli uczestnicy, wśród których przeważali studenci Wydziału Teologicznego w Toruniu. Na początku organizatorzy i gospodarze sympozjum przywitali przybyłych uczestników sympozjum. Ks. prof. dr hab. Waldemar Chrostowski z UKSW w Warszawie wyraził radość z obecności ks. abp. Stanisława Gądeckiego – metropolity poznańskiego i przewodniczącego Komitetu Episkopatu Polski do spraw Dialogu z Judaizmem, który od lat towarzyszy inicjatywie, oraz ks. bp. Bronisława Dembowskiego z Włocławka, który od lat wspiera inicjatywy służące dialogowi z judaizmem. Następnie ks. prof. dr hab. Jerzy Bagrowicz, dziekan Wydziału Teologicznego w Toruniu, otwierając obrady, przekazał pozdrowienia dla uczestników od biskupa toruńskiego Andrzeja Suskiego oraz biskupa włocławskiego Wiesława Meringa.

W przemówieniu wprowadzającym do tematyki sympozjum ks. abp Stanisław Gądecki zwrócił uwagę na pozytywne aspekty sympozjum: fakt wyjścia z konferencją do innych ośrodków akademickich, poruszenie aktualnego tematu w kontekście tragicznej sytuacji politycznej w Ziemi Świętej, która stanowi wyzwanie dla współczesnych chrześcijan. W jego wystąpieniu bardzo wartościowym elementem było rozróżnienie między wymaganiem bezstronności w konflikcie a brakiem zaangażowania. Chrześcijanie powinni wobec niesprawiedliwości i krzywdy, których świadkiem jest Ziemia Święta, zajmować postawę świadomą i czynną. Przemawiający wyraził przekonanie, że sympozjum będzie pomocą w podjęciu tego wezwania. Prowadzenie obrad przejął ks. dr Dariusz Kotecki z Wydziału Teologicznego Uniwersytetu w Toruniu.

Pierwszy referat ks. prof. Waldemara Chrostowskiego nosił prowokujący tytuł *Czyja Ziemia Święta?* Mógł on bowiem sugerować, że chodzi o wskazanie jej właściciela. Dzięki panoramie historycznej ukazującej związek między nazwami Ziemi Świętej a obecnością w niej różnych ludów i religii można było dostrzec anachronizm i jednostronność współczesnych ideologii uzasadniających na płaszczyźnie religijnej czy historycznej polityczne roszczenia do Ziemi Świętej.

Ks. dr Stanisław Jankowski z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu wygłosił referat zatytułowany *Obietnica ziemi w Starym Testamencie*. Prelegent zwrócił uwagę, że biblijna refleksja nad znaczeniem obietnicy ziemi zrodziła się z doświadczenia jej utraty przeżytego w niewoli babilońskiej. Owocem tej refleksji było pragnienie powrotu do wierności Bogu, która była postrzegana jako warunek wypełnienia obietnicy ziemi. Decydujący wpływ niewoli babilońskiej ujawnił się na płaszczyźnie historyczno-teologicznej w połączeniu dwóch głównych motywów biblijnych, które wcześniej istniały oddzielnie: obietnica ziemi oraz teologia przymierza. Całościowy obraz Starego Testamentu przedstawia Ziemię Obiecaną jako ziemię, która nigdy nie została definitywnie zdobyta, ukazując w ten sposób warunek wypełnienia obietnicy, którym jest wierność Bogu, jako pozostający ciągle do wypełnienia.

W kolejnym wystąpieniu ks. dr Artur Malina z Uniwersytetu Śląskiego zajął się tematem *Świętość ziemi, Jerozolimy i świątyni w czasach Nowego Testamentu*. Stałym punktem odniesienia był fragment traktatu Miszny (Kelim 1,5–9) rozróżniający dziesięć stopni świętości w wyróżnionych w tytule przestrzeniach. Analiza tego fragmentu ukazuje liczne paralele w literaturze żydowskiej oraz w pismach Nowego Testamentu. Dla Miszny cała ziemia Izraela, Jerozolima, a szczególnie świątynia były święte. W odniesieniu do jakiegoś miejsca na terenie świątyni trudno jest mówić o jego pozasakralnym charakterze. Wzrastające stopnie świętości nie tylko wykluczały kolejne kategorie rzeczy i osób, lecz pozwalały na uczestnictwo w tej świętości. W Nowym Testamencie znajdujemy echa tego rozróżnienia. Działalność Jezusa w Ewangeliach synoptycznych, a zwłaszcza w Ewangelii Marka przedstawiona jest w trzech etapach: otwarta działalność w ziemi Izraela, droga do Jerozolimy oraz działalność w świątyni. Zwieńczeniem jest ofiara Jezusa przynosząca odpuszczenie grzechów i pojednanie z Bogiem.

W ostatnim referacie noszącym tytuł *Ziemia Święta w Ewangelii Marka* ks. dr Zdzisław Pawłowski z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu ukazał teologiczne znaczenie geografii w Ewangelii Marka. Ewangelia ta przez egzegetów była często traktowana jako oderwana od realiów Ziemi Świętej. Jej geografia jest natomiast podstawową przestrzenią definiującą tożsamość Jezusa. Określenie „z Nazaretu” odsłania sens teologiczny w podejściu narracyjnym do tekstu. Choć Markowe opisy pozbawione są szczegółów topograficznych umożliwiających odtworzenie miejsc przedstawianych scen, to jednak Galilea, droga do Jerozolimy oraz sama Jerozolima razem ze świątynią służą objawieniu prawdy o tym, kim Jezus jest naprawdę i jakie płyną stąd konsekwencje dla ludzi, z którymi On spotyka się w tych miejscach. Obraz Jezusa jest realistyczny, określony w porządku czasowo-przestrzennym, dlatego odmienny od obrazu zaprezentowanego przez ewangelie niekanoniczne, a zwłaszcza gnostyckie, które pozbawione są ram historycznych i geograficznych. Bardzo wartościowe w wystąpieniu ks. dr. Z. Pawłowskiego było zwrócenie uwagi na zadania płynące dla Kościoła wobec takiego objawienia Jezusa. Orędzie to powinno być zakorzenione w ziemskich realiach i wzbudzać odpowiedź człowieka żyjącego w konkretnym miejscu i czasie.

Pytania i refleksje po referatach pokazały, że licznej obecności uczestników odpowiadało żywe zainteresowanie zwłaszcza problemami związanymi z Ziemią Świętą. Zainteresowanie to dotyczyło przede wszystkim kwestii ujawniających się na styku teologii oraz aktualnych wydarzeń.